

DAMGALAMA (STİGMA)

Gül DİKEÇ¹

“

Konu Başlıkları

1. Giriş
2. Damgalama Kavramı
3. Damgalamanın Tarihçesi
4. Damgalama Süreci
5. Damgalama Türleri
6. Damgalama Nedenleri
7. Yaşam Dönemlerine Göre Damgalamanın Gelişimi
8. Damgalama ve Kültür İlişkisi
9. Damgalama ile İlgili Atasözleri ve Sinema
10. Damgalama ve Etik
11. Damgalamanın Etkileri
12. Damgalama ile İlgili Kampanyalar, Kongreler ve Yasalardaki Yeri
13. Damgalama ile Müdahalede Hemşirelerin Rol ve Sorumlulukları
14. Damgalama ile İlişkili Hemşirelik Tanıları ve Girişimleri
15. Özet
16. Örnek Vaka
17. Konu ile İlgili Sorular ve Cevaplar
18. Kaynaklar

”

“

Öğrenim Hedefleri

- Bu bölüm sonunda birey aşağıdaki bilgi, beceri ve tutumları kazanır;
- ☑ Damgalama ile ilişkili kavramları tanımlar.
 - ☑ Damgalama tarihçesi, türlerini ve olası nedenlerini açıklar.
 - ☑ Damgalama sürecini tanımlar.
 - ☑ Damgalama ve ayrımcılığın ruhsal bozukluğu olan bireyin yaşamı üzerine etkisini açıklar.
 - ☑ Damgalama ile mücadelede ruh sağlığı ve psikiyatri hemşirelerinin rol ve sorumluluklarını bilir ve uygular.
 - ☑ Damgalama ile ilgili hemşirelik tanısı koyar ve bu tanıları göre bireye uygun müdahalelerde bulunur.

”

Temel Kavramlar

Damgalama (stigma), Etiketleme, Kalıp yargılar (stereotipler), Toplumsal damgalama, İçselleştirilmiş damgalama, Ayrımcılık, Sosyal mesafe

¹ Doç. Dr., Fenerbahçe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, guloban@hotmail.com

4. Aşağıdakilerden hangisi ruh sağlığı ve psikiyatri hemşirelerinin damgalama ile mücadelede rol ve sorumlulukları arasında yer almaz?

- A) Ulaşabildikleri her alanlarda eğitimler vermek
- B) Hasta hakları savunuculuğunu yapmak
- C) Damgalamayı önleyici protestolar yapmak
- D) Hastalarla damgalama karşıtı etkinliklerde bulunmak
- E) Hasta ve yakınları adına karar vermek

5. Aşağıdakilerden hangisi ruhsal bozukluğu olan bireylerin ebeveynlerinin içselleştirilmiş damgalanma nedenleri arasında sayılmaz?

- A) Varoluşsal olarak bir başkasının acısını istemeleri
- B) Hastalığa neden olan genlerin kendilerinden geçtiklerine inanmaları
- C) İyi ebeveyn olmadıklarına ve çocuklarına iyi bakamadıklarına inanmaları
- D) Yaptıkları hatalar için Allah'ın kendilerini cezalandırdığına inanmaları
- E) Bu hastalığın hiçbir zaman iyileşemeyeceğine inanmaları

Cevaplar	1. D	2. B	3. C	4. E	5. A
----------	------	------	------	------	------

KAYNAKLAR

1. Özmen S, Erdem R. Damgalamanın Kavramsal Çerçevesi. SDÜ İİBF Dergisi. 2018;23(1):185-208.
2. Goffman E. Stigma: Notes on The Management of Spoiled Identity. ABD: Prentice-Hall, Inc, 1963.
3. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr> , Erişim tarihi: 04.08.2022
4. Crocker J, Major B, Steele, C. Social Stigma, In D.T. Gilbert, and S.T. Fiske (Eds.), The Handbook of Social Psychology (pp. 504-553), Boston: MA: McGraw-Hill, 1988.
5. Yang HS, Kleinman A, Link BG, et al. Culture and stigma: Adding moral experience to stigma theory. Soc Sci Med. 2007; 64: 1524-1535.
6. Atıla Demir, SA. Etiketleme Teorisi Çerçevesinde Sosyal dışlanma ve Salgın Hastalıklar: Kovid-19 Süreci ve Damgalama. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi. 2021; 11(2): 13-25.
7. Jones E, Farina A, Hastorf A, et al. Social stigma: The psychology of marked relationships. NewYork: Freeman, 1984.
8. Link BG, Phelan JC. Conceptualizing Stigma. Annu. Rev. Sociol, 2001; 27: 363-385.
9. Taşkın EO. Ruhsal Hastalıklarda Damgalama ve Ayrımcılık, In: E.Oryal Taşkın, ed. Stigma Ruhsal Hastalıklara Yönelik Tutumlar ve Damgalama, 1. Baskı, İzmir: Meta Basım ve Matbaacılık, 2007; 17-30
10. Oban G, Lise öğrencilerinde şizofreniye yönelik bilgilendirme eğitiminin sosyal mesafe ve tutuma etkisi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Ana-bilim Dalı, Psikiyatri Hemşireliği Yüksek Lisans Programı. 2010.
11. Erkin, Ö. Değişen Dünyada Hemşirelik Bilimine Çok Yönlü Yaklaşımlar (pp: 1-8). Ankara: Astanan Yayınları, 2021.
12. Ataç ME, Buzlu SE. Hemşirelerde HIV/AIDS Tanılı Hastalara Yönelik Damgalama. Florence Nightingale J Nurs. 2016;24(3):155-63.

13. Sarıbaş, S. Hansen'in Evlatları: Avrupa'nın Son Cüz-zam Hastanesi Sakinlerinin Hikayesi. *Molesto: Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2020; 3(1): 229-240.
14. Tüzün N. XX. Yüzyılın Başlarında Osmanlı Devleti'nde Cüz-zam Hakkında Bazı Tespitler. *History Studies*. 2021; 3(1): 201-215.
15. Kundakçı, D. Renk sembolizmi ve moda tasarımına etkisi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Ana Bilim Dalı Tekstil ve Moda Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016.
16. Budhwani H, Sun R. Creating COVID-19 stigma by referencing the novel coronavirus as the "Chinese virus" on Twitter: quantitative analysis of social media data. *J Med Internet Res*. 2020; 22(5): e19301.
17. Avcil C, Bulut H, Sayar GH. Psikiyatrik hastalıklar ve damgalama. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2016; (2):175-202.
18. Becker HS. *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*, NewYork: The Free Press, 1963.
19. Özmen E, Taşkın E O, Özmen D, Demet M. Hangi etiket daha damgalayıcı: Ruhsal hastalık mı? Akıl hastalığı mı? *Türk Psikiyatri Derg* 2004, 15(1), 47-55.
20. Angermeyer MC, Matschinger H. The stigma of mental illness: effects of labelling on public attitudes towards people with mental disorder. *Acta Psychiatr Scand*. 2003;108(4):304-9.
21. Üçok A. Şizofreni Hastası Neden Damgalanır? *Klin Psikiyatr Derg*, 2003; Ek 1: 3-8.
22. Karagöl A, Çalışkan D, Beyazyüz M. Halk sağlığı açısından ruhsal bozukluklarda üç boyutuyla damgalama. *Merhaba*, 2013:96-101.
23. Lippmann W. Public opinion. 1922. URL: <http://infomotions.com/etexts/gutenberg/dirs/etext04/pbpnn10.htm>. 1965, Erişim tarihi 04.08.2022.
24. Çam O, Çuhadar D. Ruhsal Hastalığa Sahip Bireylerde Damgalama Süreci ve İçselleştirilmiş Damgalama. *J Psychiatric Nurs*. 2011; 2(3): 136-140.
25. Tel H, Pınar ŞE. Ayaktan İzlenen Psikiyatri Hastalarında İçselleştirilmiş Damgalama ve Benlik Saygısı. *J Psychiatric Nurs*. 2012; 3(2): 61-66.
26. Yıldız M, Özten E, Işık S, et al. Şizofreni Hastaları, Hasta Yakınları ve Majör Depresif Bozukluk Hastalarında Kendini Damgalama. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 2012; 13: 1-7.
27. Thornicroft G. *Shunned: Discrimination against people with mental illness* (Soygür H, Translation Editor) Ankara: Şizofreni Dernekleri Federasyonu; 2014.
28. Sartorius,N. Iatrogenic Stigma of Mental Illness. *BMJ*, 2002;324: 1470-1471.
29. Kocabaşoğlu N, Aliustaoğlu S. Bir Kavram Olarak Stigmatizasyon. *Yeni Symp*. 2003;41(4): 190-192.
30. Rüsh N, Angermeyer CM, Corrigan PW. Mental illness stigma: concepts, consequences, and initiatives to reduce stigma. *Eur Psychiatry*. 2005;20(8):529-39.
31. Corrigan PW, Watson AC. Understanding the Impact of Stigma on People with Mental Illness. *World Psychiatry*. 2002; (1)1: 16-20.
32. Ayhan D, Öz HS. Türk Ulusal Gazete Haberlerinde Şizofreniye Yönelik Damgalama. *Electronic Turkish Studies*. 2020;15(7); 2783-2794.
33. Acı OS, Ciydem E, Bilgin H, et al. Turkish newspaper articles mentioning people with mental illness: A retrospective study. *Int J Soc Psychiatry*. 2020;66(3):215-24.
34. Dikeç G, Oban V, Usta MB. Şizofreniye Yönelik Türkçe Twitter İletilerinin Nitel ve Yapay Zeka Temelli Duygu Çözümlemesi. *Türk Psikiyatr Derg*. 2021 (erken basıkı).
35. Alvarez-Mon MA, Llavero-Valero M, Sánchez-Bayona R, et al. Areas of interest and stigmatic attitudes of the general public in five relevant medical conditions: thematic and quantitative analysis using Twitter. *J Med Internet Res*. 2019;21(5): e14110.
36. Varlıkhöz ÖGK, Keskinlik AU. Çocukluk Döneminde Damgalama. *Academic Developments on Health Sciences*. 2021; 221- 234.
37. Oban G, Küçük L. Damgalama erken yaşlarda başlar... Gençlerde ruhsal hastalıklara yönelik damgalamayla mücadelede eğitimin rolü. *J Psychiatric Nurs*. 2011; 2(3): 141-148.
38. Dikeç G, Bilaç Ö, Uzunoglu G. Kim Daha Çok Damgalıyor? Ruhsal Bozukluğu Olan ID Ergenler mi Yoksa Ebeveynleri mi? *J Behcet Uz Chil Hosp*, 2020; 10(1): 8-14.
39. Damjanovic A, Vukovic O, Jovanovic AA, et al. (2009). *Psychiatry and movies*. *Psychiatr Danub*. 2009; 21(2): 230-235.
40. Sancak B, Özer, Ü. Çeri V. Sinema Filmlerinde Ruhsal Hastalıklara Yönelik Tutum ve Damgalama. 2015 TPD 19. Yıllık Toplantısı ve Klinik Eğitim Sempozyumu. https://www.researchgate.net/publication/343639147_Sinema_Filmlerinde_Ruhsal_Hastalıklara_Yonelik_Tutum_ve_Damgalama, Erişim tarihi 04.05.2022.
41. Canpolat, M. Psikoloji Temalı Dizi-Filmlerin Karakter Gücüne Etkileri: Deli Doktoru Değillermiş! *Trakya Eğitim Dergisi*. 2021; 12(1): 351-365.
42. Birleşmiş Milletler Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1948. https://www.researchgate.net/profile/Ilknur-Karaaslan/publication/350784375_insan-ve-insan-bilim-kultur-sanat-ve-dusunce-dergisi-sayi-3-kis-2015/links/60719c724585150fe998b361/in-san-ve-insan-bilim-kultur-sanat-ve-dusunce-dergisi-sayi-3-kis-2015.pdf#page=61, Erişim tarihi 04.08.2022.
43. Türk Tabipleri Birliği Etik Bildirgeleri. <https://www.ttb.org.tr/kutuphane/etikbildirgeler2020.pdf> , Erişim tarihi 04.08.2022.
44. International Council of Nurses. *The ICN code of ethics for nurses*, 2021. https://www.icn.ch/sites/default/files/inline-files/2012_ICN_Codeofethicsfornurses_%20eng.pdf , Erişim tarihi 04.08.2022
45. American Nurses Association. *Code of ethics for nurses with in- terpretive statements*, 2015 <https://www.nursingworld.org/practice-policy/nursing-excellence-ethics/code-of-ethics-for-nurses/coe-view-only/>, Erişim tarihi 04.08.2022.
46. Canadian Nurses Association. *Code of ethics for registered nurses*, 2020. <https://www.cna-aiic.ca/~media/>

- cna/page-content/pdf-en/code-of-ethics-2017-edition-secure-interactive , Erişim tarihi 04.08.2022.
47. Nursing and Midwifery Council. The code: Professional standards or practice and behaviour for nurses, midwives and nursing associates. <https://www.nmc.org.uk/standards/code/read-the-code-online/> 2018 , Erişim tarihi 04.08.2022.
 48. Copeland D. Stigmatization in nursing: Theoretical pathways and implications. *Nursing Inq.* 2022; 29(2): e12438.
 49. Copeland D. Drug-seeking: A literature review (and an exemplar of stigmatization in nursing). *Nursing Inq.* 2020; 27(1): e12329.
 50. Dikeç G, Uzunoglu G, Gümüş F. Stigmatization experiences of Turkish parents of patients hospitalized in child and adolescent psychiatric clinics. *Perspect Psychiatr Care.* 2019;55(2):336-43.
 51. Gürsoy O, Gizir CA. Üniversite öğrencilerinin psikolojik yardım almaya yönelik tutumları: Sosyal damgalama, kendini damgalama, özne sıkıntıları açma, benlik saygısı ve cinsiyet rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi.* 2018;8(49):137-55.
 52. Türk Medeni Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> , Erişim tarihi 02.06.2021.
 53. Kuş Saillard E. Ruhsal hastalara yönelik damgalamaya ilişkin psikiyatrist görüşleri ve öneriler. *Türk Psikiyatr Derg.* 2010;21(1):14-24.
 54. Gümüş F, Dikeç G, Ergün G. Relations among internalized stigmatization, depressive symptom frequency and family loading in first-degree caregivers of the patients treated in the psychiatry clinic of a state hospital. *Arch Psychiatr Nurs.* 2017; 31(5):522-527.
 55. Pinto-Foltz MD, Logsdon MC. Reducing stigma related to mental disorders: initiatives, interventions, and recommendations for nursing. *Arch Psychiatr Nurs.* 2009; 23(1): 32-40.
 56. Stuart H, Chen SP, Christie R, et al. Opening minds in Canada: targeting change. *Can J Psychiatry.* 2014; 59(1_suppl): 13-18.
 57. Evans-Lacko S, Corker E, Williams P, et al. Effect of the Time to Change anti-stigma campaign on trends in mental-illness-related public stigma among the English population in 2003–13: an analysis of survey data. *Lancet Psychiatr.* 2014; 1(2): 121-128.
 58. <https://thedig.howard.edu/all-stories/stigma2021-howard-university-hosts-annual-stigma-conference-november-15-19> , Erişim tarihi 04.08.2022.
 59. <https://weightstigmaconference.com> , Erişim tarihi 04.08.2022.
 60. <https://www.apa.org/pubs/journals/sah> , Erişim tarihi 04.08.2022.
 61. <https://www.iit.edu/community-affairs/community-engaged-research-coalition-cerc/patrick-corrigan> , Erişim tarihi 04.08.2022.
 62. Türk Ceza Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/Anasayfa/ErrorPage?code=404> , Erişim tarihi 04.08.2022.
 63. Karan U. Türk hukukunda ayrımcılık yasağı ve Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesinin uygulanabilirliği. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi.* 2007; 73: 146-173
 64. Radyo ve Televizyon Üst Kurul Başkanlığı (RTÜK) 2011 Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/12/20111216-5.htm> , Erişim tarihi 04.08.2022.
 65. Thornicroft G, Brohan E, Kassam A, et al. Reducing stigma and discrimination: Candidate interventions. *Int J Ment Health Syst.* 2008;2(1):1-7.
 66. Çam O, Çuhadar D. Bipolar Bozukluk Tanısı Alan Hastalarda İçselleştirilmiş Damgalamayı Azaltmada Hemşirelik Girişimi Olarak Psikoeğitim. *EGEHFD.* 2013;29(2):83-93.
 67. Yıldız, M. Şizofrenide Psikososyal Beceri Eğitiminde İçerik ve Etkinlikler. *Klin Psikiyatr Dergisi.* 2001; 4(2):119-23.
 68. Yıldız M, Özasan Z, İncedere A, et al. Şizofrenide Ruhsal Toplumsal Beceri Eğitimi ve Üstbiliş Eğitiminin Toplumsal ve Bilişsel İşlevsellik Üzerine Etkisi. *Arch Neuropsychiatry* 2019; 56:139–143.
 69. Ackley BJ, Ladwig GB, Makic MBF, Martinez-Kratz M, Zanotti, M. *Nursing Diagnosis Handbook, Revised Reprint with 2021-2023 NANDA-I® Updates-E-Book.* Elsevier Health Sciences, 2021. https://books.google.com.tr/books?hl=en&lr=&id=JihAEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=NURSING+DIAGNOSES+Definitions+and+Classification+Twelfth+Edition+2021-2023&ots=IiZzd4MoEX&sig=ljBn5qZ2aQ0bix0y3-H1UC-4CTE&redir_esc=y#v=onepage&q=NURSING%20DIAGNOSES%20Definitions%20and%20Classification%20Twelfth%20Edition%202021-2023&f=false , Erişim tarihi 8.6.2021.